

STORTINGET

Innst. 443 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:181 S (2022–2023)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som faller inn under tannhelse-tjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c, beholder tilbudet fra tannhelsetjenesten i fylkeskommunene i inntil 6 måneder etter at pasienten er utskrevet, friskmeldt eller overført til oppfølging i ACT/FACT-team eller liknende.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som etter forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling § 1 pkt. 14 har rett til stønad til tannbehandling, beholder rettighetene i 6 måneder etter at de sterkt nedsatte evnene til egenomsorg er gjenopprettet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Camilla Maria Brekke, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth og Even A. Røed, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslagene fremmet i Dokument 8:181 S (2022–2023). Statsråd Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslagene i brev til komiteen av 26. april 2023. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Det er ikke avholdt høring i saken.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at personer med psykiske helseplager har et større behandlingsbehov og opplever et større helsetap enn befolkningen generelt, og at det også gjelder innen munnhelse. Komiteen deler forslagsstillerens bekymring for at personer med psykiske helseplager ikke får nødvendig tannhelsehjelp, til tross for store behov.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at forslaget er kommet til etter initiativ fra Den norske tannlegeforening, Norsk psykologforening, Norsk forening for allmennmedisin og Norsk psykiatrisk forening.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne ønsker å styrke rettighetene i tannhelse-tjenesteloven og folke-trykkløven. De viser til at tannhelse-tjenesteloven ble utformet i en annen tid, og at en større andel av de med behov for psykisk helsehjelp nå skrives ut til fordel for institusjonsplass og får annen oppfølging. Det fører til at

flere har mistet rettigheter de ellers ville ha hatt. Videre viser forslagsstillerne til at folketrygdloven setter som krav at du skal ha sterkt nedsatt evne til egenomsorg for å få rett til stønad. Forslagsstillerne viser til at det er uhensiktsmessig at muligheten for stønad bortfaller idet personen har evne til å gjennomføre behandlingen.

Komiteen merker seg at statsråden i sitt svar viser til at regjeringen har ambisjoner innen tannhelsetjenesten, og at regjeringen har som mål å likestille den offentlige tannhelsetjenesten med andre helsetjenester. Det er satt ned et eget tannhelseutvalg for å sikre en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesteloven og fremme forslag til hvordan en full tannhelsereform kan gjennomføres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til at det er gjort noen utvidelser i tannhelsetilbudet i løpet av de siste årene. Som et resultat av budsjettforhandlinger mellom regjeringen og Sosialistisk Venstreparti er det blitt enighet om redusert betaling for unge voksne i offentlig tannhelsetjeneste. For å sikre at dette gjøres riktig innfor ESA-regelverket, er det varslet at den endelige utformingen vil være at alle mellom 21 og 24 år er sikret 75 pst. rabatt i den offentlige tannhelsetjenesten, og at fylkeskommunen er pliktig å informere om dette tilbudet. Det er også varslet lovendring for disse gruppene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, anerkjenner utfordringene som forslagsstillerne viser til i sitt forslag. Videre viser dette flertallet til at det ble oppnevnt et offentlig utvalg som skal gå gjennom tannhelsefeltet, den 14. august 2022.

Dette flertallet vil understreke at forslagene vil innebære en utvidelse av rettighetene i gruppe C i tannhelsetjenesteloven, samt folketrygdloven § 5-6 og forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling. Dette gjelder primært de som omfattes av forskriften § 1 pkt. 14 om sterkt nedsatt evne til egenomsorg hos personer med varig sykdom eller varig nedsatt funksjonsevne. Dette flertallet vil understreke at dette vil ha økonomiske og administrative konsekvenser som ikke er utredet.

Dette flertallet vil vise til utvalget som er nedsatt, og at det har som mandat å blant annet se på denne brukergruppens rettigheter og tannhelsetilbud. Som et ledd i dette vil utvalget også se på økonomiske og administrative konsekvenser av ulike forslag, og deres utredning vil derfor egne seg godt til oppfølgingen av dette forslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener tannhelsetjenesten i Norge fungerer godt. I dag er tannhelsebehandling gratis for en av fire innbyggere, inkludert barn og unge, personer med ruslidelser og eldre på

sykehjem eller som får hjemmesykepleie. I tillegg har mennesker som har ulike tannlidelser, gode ordninger med blant annet reduserte priser. Disse medlemmer viser til tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at nesten 80 pst. av den norske befolkningen har god tannhelse. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg endret støtteordningene slik at ordningene treffer dem som trenger det mest. Siden 2013 er skjermingsordninger for personer med særskilte behov økt, og det er nå en halv million som hvert år mottar stønad til tannbehandling fra folketrygden. Disse medlemmer mener den offentlige tannhelsetjenesten må være i stand til å ivareta de lovpålagte oppgavene den har, og at et godt samarbeid mellom privat og offentlig tannhelsetjeneste er viktig for å sikre hele befolkningens behov for tannhelsetjenester.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i forbindelse med Meld. St. 38 (2020–2021) Nytte, ressurs og alvorlighet – Prioritering i helse- og omsorgstjenesten, foreslo å utarbeide en egen stortingsmelding for å gjennomgå tannhelsetjenesten. Disse medlemmer viser til tannhelseutvalget som ble satt ned i 2022, som skal gå gjennom tannhelsefeltet. Disse medlemmer mener større endringer av tannhelsetjenesten må sees i sammenheng med utvalgets arbeid, og mener det vil være riktig å gjøre eventuelle endringer i forbindelse med dette. Disse medlemmer viser også til at eventuelle endringer vil ha økonomiske konsekvenser som vil måtte utredes. Disse medlemmer deler flere av intensjonene og utfordringene som forslagsstillerne løfter opp i representantforslaget, og forventer at regjeringen i forbindelse med arbeidet til tannhelseutvalget fokuserer på hvordan tannhelsetjenester til mennesker som sliter med rus og psykisk helse, kan bedres. Disse medlemmer viser til at Helsedirektoratet er i gang med å vurdere endringer i TOO-ordningen, basert på evalueringen fra PwC. Disse medlemmer mener prioriteringene i tannhelsetjenesten i nærmeste fremtid bør være å utvide skjermingsordningene og styrke TOO-ordningen, og å forebygge dårlig tannhelse hos eldre.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus ønsker å styrke tannhelsetjenesten. Personer med psykiske helseplager har ofte større behov for tannhelsetjenester. Samtidig opplever mange, som forslagsstillerne påpeker, at deres rettighet til tannhelsetjenester oppstår når de selv ikke har mulighet til å benytte seg av ordningene. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om at pasienter i gruppe C i dagens tannhelsetjenestelov skal få beholde tilbudet i 6 måneder etter at de er utskrevet eller friskmeldt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er fornøyd med å ha fremforhandlet at det skal settes ned et utvalg som skal gjøre/foreta en full gjennomgang av tannhelsefeltet. Å likestille tannhelse med resten av helsefeltet er en helt nødvendig reform, og det er på høy tid at den innføres. Dette medlem vil understreke at utvalgsarbeidet ikke skal bety en stopp for fornuftige endringer i det lovverket som finnes i dag. Forslagene i Dokument 8:181 S (2022–2023) er fremmet etter et bredt initiativ fra en rekke aktører på feltet, og det er svært gode grunner for å fremme en slik forsiktig utvidelse av rettighetene til personer med psykiske helseplager. Dette medlem støtter derfor forslagene som er fremmet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus peker på at utviklingen i psykisk helsevern, med færre liggedøgn og økt bruk av ambuleringer, har ført til at pasientene mister rettigheter til tannhelsetjenester.

Disse medlemmer viser til at tannhelsetjenesteloven gir personer med psykiske helseplager rett til nødvendig tannhelsehjelp fra den offentlige tannhelsetjenesten dersom vedkommende er innlagt i institusjon eller har vedtak om helsetjenester i hjemmet i minimum 3 måneder. Helsetjenester som tilbys utenfor pasientens hjem, omfattes ikke av denne loven. Disse medlemmer peker på at tannhelsetjenesteloven er fra 1984, og at utviklingen innen psykisk helsevern har løpt fra loven slik at den nå ikke fungerer etter intensjonen. Disse medlemmer viser til at pasienter som nå er innlagt på døgnopphold, normalt kun er i institusjon i akutte forløp der de er for syke til å gjennomføre tannbehandling. Når ambulans oppfølging som ACT eller FACT-team ikke regnes som helsetjenester i hjemmet, står mange i denne gruppa uten de tannhelserettighetene det var intendert at de skulle ha gjennom loven.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at Rødt vil ha en tannhelsereform som behandler tennene som en del av kroppen. Dette medlem er kjent med at regjeringen arbeider med en større gjennomgang av tannhelsefeltet, men mener at det ikke kan være til hinder for at det kan gjøres justeringer som sikrer at intensjonen i lovverket blir ivarettatt når utviklingen gjør at premisset for loven er endret.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til høringsinnspill fra Den norske tannlegeforening (NTF), som viser til at forslagene er i tråd med det Norske psykologforening, Norsk forening for allmennmedisin og Norsk psykiatrisk forening tidligere har foreslått som endringer i det eksisterende lovverket. NTF beskriver endringene som «en sårt tiltrengt overgangsordning i påvente av Tann-

helseutvalgets utredning» og skriver følgende i sitt høringsinnspill:

«Det er disse helseorganisasjonenes bestemte oppfatning at dagens regelverk om tannbehandling for personer som har psykiske helseplager er utdatert og ikke sikrer denne pasientgruppens rettigheter på en god nok måte. Personer med psykiske helseplager har et større behandlingsbehov og opplever et større helsetap enn befolkningen generelt, også innenfor munnhelse og de er i større grad utsatt for enkelte sykdommer i munnhulen enn andre. Mange av disse personene har også større sjans for å ha eller utvikle tannbehandlingsangst, og de kan ha store problemer med å gjennomføre undersøkelser og behandling. Endringene som foreslås i representantforslaget vil bidra til å sikre et tilstrekkelig, tannhelsetilbud ved å gi personer med psykiske helseplager en mulighet til å benytte seg av sine rettigheter når en faktisk har kapasitet til å motta disse.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus mener at det er urimelig at personer med psykiske helseplager skal miste tannhelserettigheter som følge av at organiseringen av tjenester er endret.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som faller inn under tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c, beholder tilbudet fra tannhelsetjenesten i fylkeskommunene i inntil 6 måneder etter at pasienten er utskrevet, friskmeldt eller overført til oppfølging i ACT/FACT-team eller liknende.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som etter forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling § 1 pkt. 14 har rett til stønad til tannbehandling, beholder rettighetene i 6 måneder etter at de sterkt nedsatte evnene til egenomsorg er gjenopprettet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som faller inn under tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c, beholder tilbudet

fra tannhelsetjenesten i fylkeskommunene i inntil 6 måneder etter at pasienten er utskrevet, friskmeldt eller overført til oppfølging i ACT/FACT-team eller liknende.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som etter forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling § 1 pkt. 14 har rett til stønad til tannbehandling, beholder rettighetene i 6 måneder etter at de sterkt nedsatte evnene til egenomsorg er gjenopprettet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:181 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 23. mai 2023

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Marian Hussein

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
2023/1574

Vår ref
23/1675-

Dato
26. april 2023

Dokument 8:181 S (2022-2023) Representantforslag om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager

Jeg viser til Stortingets henvendelse den 12. april 2023, hvor helse- og omsorgskomiteen ber om en uttalelse fra Helse- og omsorgsministeren om representantforslag fra Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som faller inn under tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c, beholder tilbudet fra tannhelsetjenesten i fylkeskommunene i inntil 6 måneder etter at pasienten er utskrevet, friskmeldt eller overført til oppfølging i ACT/FACT-team eller liknende.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som etter forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling § 1 pkt. 14 har rett til stønad til tannbehandling, beholder rettighetene i 6 måneder etter at de sterkt nedsatte evnene til egenomsorg er gjenopprettet.*

Svar:

Regjeringen har ambisjoner innen tannhelsefeltet. Av Hurdalsplattformen går det frem at regjeringen ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille den med andre helsetjenester. For å få til dette, trenger regjeringen et solid beslutningsgrunnlag. Derfor oppnevnte regjeringen 14. august 2022 et offentlig utvalg som skal gjennomgå tannhelsefeltet.

Forslaget berører gruppe C i nåværende tannhelsetjenestelov; både gruppe C1 – pasienter innlagt i institusjon og C2 – pasienter med vedtak om helsetjenester i hjemmet i minimum 3 måneder. I tillegg berører forslaget folketrygdloven § 5-6 og forskrift om stønad til dekning av

utgifter til tannbehandling. Det gjelder primært de som omfattes av forskriften § 1 pkt. 14 om sterkt nedsatt evne til egenomsorg hos personer med varig sykdom eller varig nedsatt funksjonsevne.

Forslaget vil innebære en utvidelse av rettighetene i de aktuelle lovene og forskriftene vist til over, og vil følgelig ha økonomiske og administrative konsekvenser som foreløpig ikke er utredet. Det offentlige utvalget, som nevnt innledningsvis, har som mandat å foreta en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten; herunder organisering, finansiering og regelverk, inkludert lovregulering. Formålet er å legge frem ulike modeller for en tannhelsetjeneste som kan bidra til bedre tilgjengelighet. Dette innebærer å vurdere en økning av det offentlige ansvaret for tannhelsetjenester, enten gjennom den offentlige tannhelsetjenesten, gjennom folketrygdens refusjonsordninger eller gjennom tannhelsetjenester som del av spesialisthelsetjenesten.

Et utvidet tannhelsetilbud til personer med psykiske helseplager faller derfor inn under utvalgets mandat. Utvalget er ikke minst bedt om å utrede og beskrive de økonomiske og administrative konsekvensene av ulike forslag. Jeg vurderer det ikke som hensiktsmessig å gå inn og foreslå endringer i tjenesten nå mens tannhelseutvalget holder på med sitt arbeid. Utvalget skal levere sin utredning i juni 2024, og representantenes forslag vil bli behandlet og satt inn i en helhetlig sammenheng i forbindelse med dette arbeidet.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

